

**Suomen Kuntaliitto
Sairaalapalvelut**

**TERVEYDENHUOLLON XXVI ATK-PÄIVÄT
29. - 30.5.2000**

**Miten Makropilotti vastaa sille asetettuihin
haasteisiin**

toiminnanjohtaja Jarmo Määttä,
Satakunnan Makropilotti ry

MAKROPILOTTI VÄLINEENÄ SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON UUDISTAMISTYÖSSÄ

Palvelujärjestelmä muutoksen kourissa

Makropilotti –sana on tullut enemmän tai vähemmän tutuksi useimmille terveydenhuollon toimijoille viimeksi kuluneen kahden vuoden aikana. Sanahan tarkoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon kansallista kärkihanketta. Hanketta, jonka tavoitteisiin on kirjattu tavoitteet palvelujärjestelmän tulevien vuosien kehittämistä.

Satakunnassa seitsemän kunnan ja kahden kuntayhtymän alueella toteutettavan hankkeen tavoitteet ovat mittavat.

Sosiaali- ja terveydenhuollon - kuten koko julkisen hallinnon – palvelujärjestelmä on kehittynyt järjestelmän omilla ”hallinnon” ehdoilla. Järjestelmä on tehokas, mutta ei niin tehokas, etteikö siihen olisi varaa ja aihetta tehdä parannuksia.

Muutospaineita aiheuttavat monet tekijät. Tekninen kehitys tekee mahdolliseksi palvelujen tarjoamisen nykyisestä poikkeavilla tavoilla. Kansalaisten tietoisuus omista oikeuksistaan myös lisääntyy ja sitä kautta vaatimukset järjestelmän palvelukyvyille ja vaihtoehtojen tarjoamiselle lisääntyvät koko ajan.

Väestön ikääntyminen puolestaan aiheuttaa sekin palvelutuotannolle omat vaatimuksensa. Suurten ikäluokkien ikääntyminen kasvattaa määrällistä tarvetta. Pitkittänyt vanhuusikä taas lisää laadullisia paineita. Kaikki eivät vanhene aktiivisina yhteiskunnan seniorijäseninä. Yhä useampi dementoituu yhä aiemmin. Palvelutarpeet vaihtelevat. Jokaisen tarpeista on huolehdittava.

Mikä palvelujärjestelmässä muuttuu ?

Makropilotin tavoitteena on uudistaa palvelujärjestelmää siten, että asiakkaan rooli korostuu. Asiakas on yhä useammin aktiivinen palvelujen käyttäjä sen sijaan, että hän on kasvotonta palvelun objekti. Peruspalveluina sosiaali- ja terveyspalvelujen laadun ja määrän on täytettävä yhdessä sovitut minimivaatimukset asuinpaikasta riippumatta. Tämä vaatii yhä useammin alueellista palvelutuotantoa ja palvelutasosta sopimista. Tämä asettaa kuntakeskeisen palvelutuotannon uuden tilanteen eteen. On sovittava työssäkäynti- tai talousaluekohtaisista palveluista nykyisten kuntakohtaisten palvelujen sijaan.

Asiakkaan ongelmat ovat yhä useammin monimutkaisia ja vaativat tullakseen ratkaistuiksi useamman asiantuntijan yhteistyötä. Työntekijän näkökulmasta se merkitsee verkottumista ja valmiuksia toimia osana asiantuntijoiden tiimiä.

Kunnat ja kuntayhtymät niin kuin kukin yksittäinen työntekijäkin ovat suurten asenteellisten muutosten edessä. Palvelutuotannon on muututtava nykyvaatimuksia vastaavaksi. Käyttöön on otettava uutta tekniikkaa. Samalla on luovuttava yhteistoimintaa usein rajoittavista henkisistä esteistä.

Onko kunnilla varaa uusiin palveluihin?

Julkisen palvelun resurssit ovat vähentyneet koko 90 –luvun ajan. On oletettavissa, että niissä ei jatkossakaan tule tapahtumaan kasvua. Siksi onkin valmistauduttava siihen, että osa nykyisin julkisten toimijoiden toimesta tuotettavista palveluista tuotetaan jatkossa yrityspohjaisesti. Makropilotti on osaltaan edistämässä yritystoiminnan mahdollisuuksia sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotannossa.

Mitä palveluja sitten yritysten toimesta voidaan tuottaa? Ensiksi on todettava, että kunnat tulevaisuudessakin vastaavat palvelujen laadusta ja saatavuudesta. Ei siis ole aihetta pelätä palvelumarkkinoiden villiintymistä ja naapurimaista tulleiden kielteisten esimerkkien toistumista meillä Suomessa.

Makropilotin aikana syntyy palveluyritystoimintaa tietotekniikan ja telekommunikaation alueille. Aluetietojärjestelmän palveluja tuotetaan yrityspohjalta ja koko järjestelmä rakentuu yritysten omistuksen varaan. Näin kunnat eivät joudu sitomaan pääomiaan tekniikkaan.

Kuntakohtaisista palveluista alueelliseen yhteistyöhön

Sosiaali – ja terveydenhuollon palvelut tulevat rakentumaan tulevaisuudessa, kuten edellä on todettu, alueellisten ylikunnallisten palvelujärjestelmien varaan. Tämä merkitsee uusien yhteistoimintamallien kehittämistä. Kuntayhtymät ovat paikallaan niille sopivissa tehtävissä. Uusia ei enää tarvita. Joustavat ja mahdollisimman kevyet sopimuksiin pohjautuvat yhteistoimintamuodot sen sijaan ovat vasta tulossa.

Makropilottihankkeessa kehitettävä aluetietojärjestelmä mahdollistaa tekniikan keinoin yhteistyön tietohallinnossa. Yhteistoiminnan esteeksi aiemmin muodostuneita suuria ohjelmisto- tai laitteistoinvestointeja ei enää tarvita.

Aluekohtaisesta työstä kansalliseen verkostoyhteistyöhön

Makropilotissa kehitettävien mallien levittäminen koko maahan on tulevien vuosien tehtävänä. Yksi organisaatio, vaikka ylikunnallinenkin ei pysty juurruttamista hoitamaan. Juurruttamista varten tarvitaan kehittämiskeskusten verkosto.

Kehittämisen- ja juurruttamistyön verkottumisen avulla voidaan välttyä päällekkäisiltä kehittämishankkeilta ja päästä tilanteeseen, jossa kehittäjät sopivat työnjaoista keskenään. Parhaiden käytäntöjen levittäminen ja juurruttaminen voidaan myös tehdä tehokkaasti verkoston avulla.

Makropilotin jatkoksi tarvitaankin kansallinen strategia kehittämisen organisoinnissa. Strategiaa hiotaan kevään aikana yhdessä kansallisten taustatoimijoiden kanssa.

**Jarmo Määttä
Toiminnanjohtaja
Satakunnan Makropilotti ry**